

Dr n. hum. Elżbieta Korzeniowska

**ZARZĄDZANIE ZDROWIEM W MIEJSCU
PRACY - ZAKŁADOWE PROGRAMY
PROMOCJI ZDROWIA**

**KRAJOWE CENTRUM PROMOCJI ZDROWIA
W MIEJSCU PRACY,
INSTYTUT MEDYCyny PRACY IM. PROF. J. NOFERA W
ŁODZI**

Ul. Św. Teresy 8

91-348 Łódź

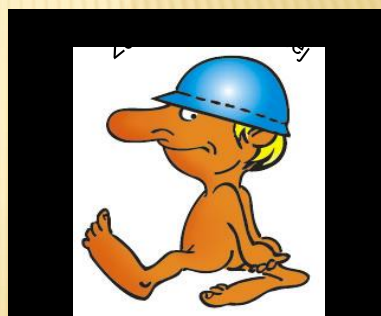
Tel. 63 14 686

Fax. 63 14 685

E-mail: whpp@imp.lodz.pl

www.imp.lodz.pl.

www.promocjazdrowiawpracy.pl

KRAJOWE CENTRUM PROMOCJI ZDROWIA W MIEJSCU PRACY

- ✘ Narodowe Biuro Kontaktowe European Network for Workplace Health Promotion (od 2001 r.)
- ✘ Animator i koordynator Krajowej Sieci Promocji Zdrowia w Miejscu Pracy (od 1996 r.)
- ✘ Laureat nagrody WHO za badania w dziedzinie promocji zdrowia (2009 r.)

KRAJOWE CENTRUM PROMOCJI ZDROWIA W MIEJSCU PRACY – OBSZARY DZIAŁANIA

- ✘ doskonalenie naukowych podstaw promocji zdrowia
- ✘ doskonalenie metodologii wdrażania projektów prozdrowotnych w zakładach pracy
- ✘ konsultowanie i wspieranie zakładowych projektów/strategii i działań prozdrowotnych
- ✘ realizacja międzynarodowych projektów badawczych i aplikacyjnych (w ostatnich latach 20. projektów w tym w 2. jako koordynator)

STRUKTURA WYSTĄPIENIA

- ✘ Dlaczego warto z zarządzać zdrowiem w pracy?
- ✘ Na czym polega takie zarządzanie, jakich błędów unikać?
- ✘ Jakie wyzwania pomaga podejmować?
- ✘ Jakie przynosi efekty?
- ✘ W czym może pomóc Krajowe Centrum Promocji Zdrowia w Miejscu Pracy?

PODEJŚCIE DO ZDROWIA W MIEJSCU PRACY- PERSPEKTYWA HISTORYCZNA

- ✘ Era/paradygmat eksploatowania zdrowia pracowników
- ✘ Era klasycznego bhp- ujęcie akcentujące ochronę zdrowia przed wypadkami i chorobami zawodowymi jako obowiązku prawnego firmy
- ✘ Era zarządzania zdrowiem- podejście pozytywne, nakierowane na umacnianie dobrego samopoczucia pracownika, jako kapitału firmy

DLACZEGO WARTO ZARZĄDZAĆ/ PROMOWAĆ ZDROWIE W PRACY?

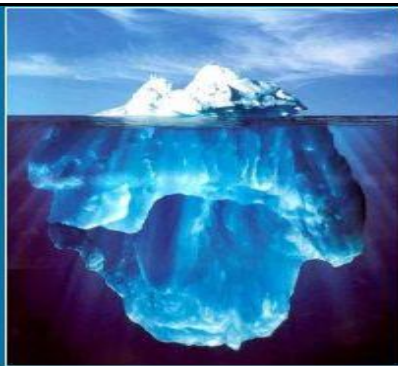
NOWE WYZWANIA ZWIĄZANE ZE ZDROWIEM

Sfera makrospołeczna

- ✘ Globalizacja
- ✘ Starzenie się społeczeństw
- ✘ Nierówności w zdrowiu
- ✘ Moda na zdrowie, medykalizacja życia

Sfera pracy zawodowej:

- ✘ zmiana struktury narażeń zawodowych
- ✘ bezrobocie
- ✘ mobilność zawodowa
- ✘ Praca w małych firmach, w usługach
- ✘ nowe zasady zatrudniania (np. umowy krótkoterminowe, teleworking),
- ✘ orientacja na klienta itp.

Zdrowie w pracy – nowe wyzwania, cd.

- ✘ Wierzchołek góry lodowej – choroby zawodowe, wypadki przy pracy, absencja chorobowa
- ✘ Część pod wodą – złe samopoczucie w czasie pracy, dolegliwości → niskie zaangażowanie w wykonywanie zadań zawodowych (presenteeism)
- ✘ Część głęboko ukryta – poczucie, że pracodawca nie dba o personel → nieidentyfikowanie się z celami firmy, sabotowanie zadań

ZARZĄDZANIE ZDROWIEM/PROMOCJA ZDROWIA W PRACY TO NIE KOSZT, ALE INWESTYCJA

✘ Skala firmy:

-zdrowszy, o dobrym samopoczuciu pracownik, pracuje

lepiej (np. jest tego zdania 40% pracodawców wg badania PRP i Luxmedu z 2014 r. i 95% kadry zarządzającej, wg badania KCPZwMP z 2015 r.)

-firma dbająca o zdrowie personelu ma lepszy

wizerunek (78% managerów firm jest tego zdania, wg danych KCPZwMP z 2015 r.)

-pracownicy oczekują działań prozdrowotnych ze strony

firmy (np. ok. 50% sponsorowania badań stanu zdrowia i leczenia, co trzeci ponadstandardowych usprawnień na stanowisku pracy, dofinansowania wypoczynku i szczepień- wg danych z 2010 r. KCPZwMP -oraz 25% grozi odejściem z firmy jeśli ich samopoczucie nie będzie ważne dla pracodawcy, 43% oczekuje działań prozdrowotnych w sytuacji podejmowania nowej pracy,-wg badania PRPi Luxmedu z 2014r.

ZARZĄDZANIE ZDROWIEM/PROMOCJA ZDROWIA W PRACY TO NIE KOSZT, ALE INWESTYCJA ,CD.

- ✘ Skala społeczna: schorowani i starzejący się pracownicy → to wzrost obciążeń podatkowych i na ubezpieczenie społeczne → czyli mniejsze zyski firm i niższe zarobki indywidualne
- ✘ Dla profesjonalisty bhp to szansa na budowanie lepszego image tej roli zawodowej

CZYM JEST ZARZĄDZANIE ZDROWIEM/PROMOCJA ZDROWIA W PRACY?

To kreowanie systemu warunków, w których **wybory** korzystnych dla zdrowia sposobów myślenia i postępowania stają się **łatwiejsze**, czyli **umożliwianie** zatrudnionym w firmie by:

- ✘ funkcjonowali w otoczeniu materialnym, organizacji pracy, relacjach społecznych w zakładzie pracy, niezbędnych do zaistnienia i utrwalenia się prozdrowotnych stylów postępowania
- ✘ wiedzieli jak dbać o zdrowie
- ✘ mieli motywację, chcieli to robić
- ✘ nauczyli się konkretnych umiejętności niezbędnych do realizacji prozdrowotnych zachowań

KLASYCZNY A PROMOCYJNY MODEL TRAKTOWANIA ZDROWIA W PRACY

Rodzaj odmienności	klasyczny	promocyjny
Cel ogólny	Zapobieganie wypadkom i chorobom zawodowym czyli ochrona zdrowia w czasie pracy	Dobre samopoczucie, sprawność pracownika (w pracy i poza nią), jego identyfikacja z firmą, traktowane jako jej kapitał rozwojowy
Główny adresat	Indywidualny pracownik, szczególnie z grup ryzyka	Pracownik/cy, rodziny pracowników, ich świadomość i zachowania zdrowotne/firma, jej misja, środowisko materialno-organizacyjno-społeczne
Metody oddziaływań	Nakierowane na respektowanie przez firmę przepisów prawa Mniej zintegrowane akcje, szkolenia, działania kontrolne, edukacja zdrowotna, badania medyczne Adresat bierny	Podjęmowanie przez firmę ponadobligatoryjnych działań prozdrowotnych Ewaluowane , długofalowe , spójne programy/strategie Partycypacja i upodmiotowienie personelu (empowerment)
Wykonawcy	Specjaliści bhp, lekarz, pielęgniarka smp, jako osobne podmioty w organizacji	Interdyscyplinarne zespoły

PROMOCJA ZDROWIA W SFERZE PRACY

- × Promocja zdrowia rozumiana jest zatem jako strategia funkcjonowania przedsiębiorstw mająca na celu przeciwdziałanie pogarszaniu się zdrowia w pracy (w tym zapobieganie wypadkom, urazom, schorzeniom związanym z pracą oraz stresowi) i równocześnie wzmacnianie potencjału zdrowotnego i dobrostanu w miejscu pracy.

(Deklaracja Luksemburska, 1997)

- × Obejmuje działania ponadobliatoryjne, czyli nie wymagane prawem

ZARZĄDZANIE ZDROWIEM/PROMOCJA ZDROWIA W PRACY,

to zatem system integrujący:

- × **Klasyczną profilaktykę** (realizowaną przez bhp i smp) tj. *zapobieganie chorobom zawodowym i wypadkom przy pracy*
- × **Rozszerzoną profilaktykę** (zapobieganie chorobom związanym z pracą, cywilizacyjnym, np. badania scryningowe, wspieranie powrotów do pracy po długotrwałej absencji)
- × **Właściwą promocję zdrowia (umacnianie zdrowia) tj.** kombinację edukacji zdrowotnej i interwencji w materialne środowisko pracy, organizację pracy, relacje interpersonalne, dla **ułatwiania** zmian **sprzyjających zdrowiu** w zachowaniach i środowisku pracy oraz wypoczynku (idea Greena, 1980). M.in. zagadnienia ekspozycji, estetyki środowiska pracy, obiegu informacji, zdrowych stylów życia, w tym zachowania zatrudnienia i wspieranie uzależnionych,
- × **Leczenie** konsekwencji narażeń w środowisku pracy

WIZJA I MISJA EUROPEJSKIEJ SIECI PROMOCJI ZDROWIA W MIEJSCU PRACY

Zdrowi pracownicy w zdrowej organizacji

PRZEDSIĘBIORSTWO PROMUJĄCE ZDROWIE

- × opracowuje i wdraża *prozdrowotną politykę zarządzania i kulturę organizacyjną*.
- × *tworzy i modyfikuje środowisko pracy* tak, by nie tylko nie zagrażało zdrowiu, ale również oddziaływało pozytywnie na stan zdrowia, sprzyjało mu.

PRZEDSIĘBIORSTWO PROMUJĄCE ZDROWIE ,CD.

- ✘ stymuluje i wspiera *działania personelu związane z wykonywaniem pracy w sposób higieniczny i bezpieczny.*
- ✘ *uczy i ułatwia pracownikom (i ich rodzinom) realizację zdrowych stylów życia, także poza miejscem pracy.*
- ✘ *stymuluje współpracę różnych wewnętrznych służb związanych ze zdrowiem załogi, integrując ich działania w spójny system.*

MODEL WHO PROGRAMU PROMOCJI ZDROWIA W MIEJSCU PRACY (BURTON, 2009)

SPOSOBY WDRAŻANIA PROMOCJI ZDROWIA

- ✘ Usługi realizowane w sposób akcyjny przez podmioty zewnętrzne
(*„promowanie zdrowia w miejscu pracy”*)
- ✘ Strategia siedliskowa-kompleksowe programy/strategie zarządzania zdrowiem, odpowiadające na zagrożenia identyfikowane wewnątrz i wdrażane w codzienne funkcjonowanie zakładu pracy
- ✘ (*„firma promująca zdrowie”*)

TYPOWE PROBLEMY JAKOŚCI ZAKŁADOWYCH PROGRAMÓW PROMOCJI ZDROWIA

- ✘ Brak dobrej diagnozy sytuacji, kierowanie się modą, specyfiką ofert zewnętrznych (np. 58% firm nie gromadzi i nie analizuje danych o stanie zdrowia innych niż wskaźniki absencji, tylko 7% regularnie bada preferencje pracowników i oferuje im to czego oczekują w sferze zdrowia)
- ✘ 43% nie posiada wewnętrznego dokumentu prezentującego politykę wobec zdrowia personelu
- ✘ Tylko 0,5% analizuje przyczyny sukcesów bądź niepowodzeń swoich działań prozdrowotnych
- ✘ 81% firm nie analizuje i nie ocenia swoich oddziaływań prozdrowotnych
- ✘ Tylko 12 % analizuje i ocenia wpływ działań na stan zdrowia załogi

(Dane z badania KCPZwMP z 2015r. na reprezentatywnej próbie firm zatrudniających powyżej 50 pracowników)

WYZWANIA DLA ZARZĄDZANIA ZDROWIEM

- ✘ Generuje je struktura zachorowalności i umieralności w naszym społeczeństwie
- ✘ Subiektywne potrzeby pracowników
- ✘ Specyfika charakteru i warunków pracy w konkretnej firmie

WYZWANIA DLA ZARZĄDZANIA ZDROWIEM

- ✘ Wg. danych obiektywnych jest to: promowanie stylów życia ograniczających ryzyko zachorowania na cuk, nowotwory, urazy i zatrucia, oraz wykonywanie badań pozwalających na wczesne wykrycie ryzyka lub symptomów chorób cywilizacyjnych
- ✘ Wg. danych subiektywnych:
 - ✘ problemy zdrowia psychicznego tj. stres, depresja, lęk, wypalenie zawodowe (45% pracujących),
 - ✘ problemy cuk, szczególnie potrzeba badań przesiewowych (39%)
 - ✘ nadwaga i otyłość, zdrowa dieta (ok. 33%)
 - ✘ Profilaktyka nowotworów (28%)
 - ✘ Problemy z układem ruchu (27%), aktywność fizyczna (ok. 33%) rehabilitacja schorzeń kręgosłupa
 - ✘ zmęczenie (co trzeci Polak pracuje ponad 40 godz. tyg.) i work-life balance

CO Z EDUKACJĄ ZDROWOTNĄ?

- ✘ Mamy mniej kampanii edukacyjnych w zakładach pracy niż np. w Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Australii
- ✘ Tylko mniej niż co dziesiąty polski pracownik oczekuje pogadarek, ulotek itp. ale równocześnie ludzie poszukują informacji o zdrowiu
- ✘ Potrzebna jest zatem inna edukacja zdrowotna (zindywidualizowana, doradcza, stanowiąca element promocji zdrowia)
- ✘ Warto lepiej wykorzystywać możliwości internetu (robi to tylko ok. 6% firm). Tymczasem np. 22% pracowników chce indywidualnych porad zdrowotnych przez internet, 17% linków do wartościowych stron lub aplikacji do oceny stanu zdrowia lub wspierających zachowania prozdrowotne)

EFEKTY ZARZĄDZANIA ZDROWIEM /PROMOCJI ZDROWIA W PRACY

POPRAWA I ROZWÓJ JAKOŚCI PERSONELU

- ✘ – obniżenie poziomu stresu,
- ✘ – podwyższenie samooceny, poczucia własnej wartości, odpowiedzialności za wykonywane zadania,
- ✘ – osłabienie lęków przed zmianą, otwarcie na innowacje,
- ✘ – rozwój kompetencji (wiedzy, umiejętności),
- ✘ – rozwój zaangażowania

POPRAWA WEWNĘTRZNYCH RELACJI SPOŁECZNYCH:

- ✘ – usprawnienie systemu informacji i komunikacji wewnętrznej firmy,
- ✘ – integrację personelu z organizacją, tj. wiązanie celów osobistych pracowników z interesem firmy,
- ✘ – wzmocnienie więzi i relacji międzyludzkich,
- ✘ – kreowanie liderów i grup zadaniowych,
- ✘ – rozwój zaangażowania.

BUDOWANIE DOBREGO WIZERUNKU PUBLICZNEGO

- ✘ Zakład promujący zdrowie wysyła sygnały, że jest firmą:
 - której zależy na pracownikach,
 - mającą dobry status ekonomiczny,
 - zarządzaną w nowoczesny sposób,
 - mogącą być partnerem w ramach (ponad)lokalnych inicjatyw społecznych.

Promocja zdrowia może też być wsparciem dla działań marketingowych firmy

- popularyzuje jej nazwę,
- zaświadcza o jakości oferowanych produktów i usług,
- jest działaniem zgodnym z zyskującą szerokie uznanie filozofią społecznej odpowiedzialności biznesu.

OSZCZĘDNOŚCI KAPITAŁOWE TO M.IN.:

- zmniejszone koszty absencji chorobowej i presenteeizmu,
- zmniejszone koszty wypadków i ryzyka zawodowego,
- oszczędności czasu pracy,
- większa możliwość sterowania obciążeniami podatkowymi,
- racjonalizacja wydatków na ochronę zdrowia, bezpieczeństwo i higienę pracy, szkolenia, świadczenia socjalne.

W CZYM MOŻE POMÓC KRAJOWE CENTRUM PROMOCJI ZDROWIA W MIEJSCU PRACY?

- ✘ W dobrej diagnozie sytuacji firmy i potrzeb pracowników (sprawdzone narzędzia i procedury, rozwiązania logistyczne: doradztwo, konsultacje, wykonanie diagnozy). Model diagnozy aktywizującej personel
- ✘ Opracowaniu/konsultacji wynikającego z potrzeb dobrego programu zarządzania zdrowiem, wskazaniu efektywnych metodyk jego realizacji
- ✘ Doskonaleniu umiejętności zespołu ds. zarządzania zdrowiem/promocji zdrowia w firmie
- ✘ Ewaluacji procesu i efektów zarządzania zdrowiem/promocji zdrowia w firmie (doradztwo, wykonanie)

DZIĘKUJĘ !!!!!!!!!!!!!!!

PROMOCJA ZDROWIA TO:

Proces **umożliwiający** ludziom coraz lepszą kontrolę nad czynnikami kształtującymi ich zdrowie, a tym samym tworzący podstawy do poprawy jego stanu

Karta Ottawska, 1986 r.

WYNIKI BADAŃ PRZEPROWADZONYCH PRZEZ KCPZWMP DOTYCZĄCE AKTYWNOŚCI PROZDROWOTNEJ ZAKŁADÓW PRACY W POLSCE

	1998	2000	2001	2006	2010	2015
działania obligatoryjne	73	46	39	59	60	84
<u>Działania</u> <u>dotatkowe</u>	27	54	61	41	40	16